

ข่าวประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 ■ โทรศัพท์ 0-2649-5000 ภายใน 15666 ■ โทรสาร 0-259-6172

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 0-2649-5000 ภายใน 15666

ส่วนวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร ได้จัดระบบข่าวสิ่งพิมพ์ สนใจดูรายละเอียดได้ที่ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

ข่าวจากหนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับวันที่ 24 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2563 หน้า 17 มูลค่าข่าว 627,480.-

จากสร้างชาติสู่จุดขายท่องเที่ยว ‘ผัดไทย’เมนูนี้ที่มายังคลุมเครือ

“ผัดไทย (Pad Thai)” อาหารที่กลายเป็นหนึ่งใน “สัญลักษณ์ของประเทศไทย” เห็นได้จากตามสถานที่ที่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาเยือนต้องมีการขายผัดไทยเกิดขึ้นตั้งแต่ระดับแผงลอยจนถึงร้านอาหารหรู ขณะที่หนึ่งในผู้นำคณะราษฎรที่ร่วมกันเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย จอมพล ป. (แปลก) พิบูลสงคราม มักถูกอ้างถึงเสมอในแง่ “ผู้ให้กำเนิดผัดไทย” ด้วยสาเหตุ

ต่างๆ นานา เช่น ต้องการสร้างอัตลักษณ์ให้ต่างจากก๋วยเตี๋ยวของจีนบ้าง หรือต้องการหาเมนูราคาประหยัดให้ประชาชนบ้าง

เมื่อเร็วๆ นี้ โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดเสวนาเรื่อง “ก๋วยเตี๋ยวผัดไทย และความเป็นไทย/อุษาคเนย์” ที่ ม.ธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) โดย ศ.(พิเศษ)ดร.ชาณุวิทย์ เกษตรศิริ อดีตอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปิดประเด็นด้วย “เพลงก๋วยเตี๋ยว”

พร้อมกับเรื่องเล่าจากผู้เป็นแม่ที่ต้อง “ปลุกถั่วดอกเพื่อนำไปเป็นส่วนประกอบของก๋วยเตี๋ยว” ซึ่งช่วงนั้นตรงกับสงครามโลกครั้งที่ 2 (ปี 2484-2488) และก๋วยเตี๋ยวในที่นี้ก็คือก๋วยเตี๋ยวผัดไทย

อีกทั้งยังกำชับด้วยว่า “ทำผัดไทยอย่าใส่น้ำมันหมูนะ.. มันดูเป็นพวกเจ๊ก (คำเรียกชาวจีนที่อาศัยอยู่ในไทยขณะนั้น)” แต่ให้ใส่กุ้งแห้งแทน เป็นต้น ทั้งนี้ อาหารประเภท “ผัด” ของไทย หรือตรงกับคำว่า “ฉำ” ในภาษาจีนแต้จิ๋ว ใช้อุปกรณ์เป็นตะหลิว 2 อัน “กระทะโลหะ” 1 ใบ และต้องใช้ไฟร้อนๆ “ผัดไทยไม่สามารถผัดกับกระทะดินเผาได้เพราะความร้อนไม่สูงพอ” ดังนั้นหากจะบอกว่า “ผัดไทยมีความเป็นจีนไม่กว้างดังที่แต่จิ๋ว” คงไม่เกินจริงนัก เพราะคนจีนจากดินแดนทางใต้ไม่ว่าชาวกวางตุ้งไหหลำ แต่จิ๋ว ล้วนนิยมประกอบอาหารด้วยการผัดทั้งสิ้น

ส่วนคำว่าผัดไทย น่าจะถูกส่งเสริมกันจริงจังในยุคที่จอมพล ป. กลับมามีอำนาจอีกครั้งช่วงทศวรรษ 2490 (ปี 2490-2499) “แม้ในปี 2500 จอมพล ป. จะสิ้นอำนาจไปแล้ว แต่ผัดไทยก็ยังได้รับการส่งเสริมต่อไปในฐานะจุดขายด้านการท่องเที่ยว” โดยวิวัฒนาการด้านการท่องเที่ยวของไทยเริ่มต้นจากยุค องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) กระทั่งกลายเป็น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน

“นับตั้งแต่สมัยปฏิบัติของจอมพลสฤษดิ์ (จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์-ผู้ทำรัฐประหารล้มจอมพล ป. พิบูลสงคราม) ผมว่ามันก็ถูกโปรโมทขึ้นมาเรื่อย ถึงแม้จอมพลสฤษดิ์จะยกเลิก 24 มิถุนา ไม่ให้เป็นวันชาติอีกต่อไป จอมพลสฤษดิ์ยกเลิกมรดกคณะราษฎรเยอะแยะก็ตาม แต่หลายอย่างจอมพลสฤษดิ์ก็ต้องรักษาไว้ รวมถึง 8 นาฬิกาได้เวลาชกของต้องเอาธงชาติขึ้น ต้องร้องเพลงชาติอะไรทำนองนี้ อะไรหลายอย่างที่คณะราษฎรวางเอาไว้ มันก็ยังอยู่ต่อมารวมทั้งผัดไทย ฉะนั้นผมมองว่าผัดไทยเป็นตำนานมากกว่าประวัติศาสตร์” อาจารย์ชาญวิทย์ กล่าว

มุมมองด้านศิลปะ กฤติยา กาวีวงศ์ ผู้อำนวยการหอศิลป์บ้านจิม ทอมป์สัน กล่าวว่า เมื่อพูดถึงผัดไทยก็น่าคิดต่อไป “ผัดไทยมีความเป็นไทยแท้หรือเปล่า” ซึ่งจริงๆ แล้ว

“ผัดไทยเป็นสิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรม” อาทิ ตัวอย่างจากบทความ “การต่อรองเชิงอำนาจและการเปลี่ยนแปลงความหมายของผัดไทย : จากเมนูชาตินิยมสู่อาหารไทยยอดนิยม” ซึ่งเขียนโดย ทพ.พูนผล โควิบูลย์ชัย เล่าว่า ผัดไทยเป็นสิ่งที่ประกอบสร้างขึ้นในยุคจอมพล ป. เพื่อจัดระเบียบทางวัฒนธรรมของชาวไทยให้มีบรรทัดฐานเดียวกันเพื่อสร้างความเป็นไทย

ต่อมาผัดไทยเริ่มมีความหลากหลายทั้งรูปแบบและส่วนผสมต่างจากผัดไทยแบบเดิมที่ถูกกำหนดอย่างตายตัวภายใต้การชักจูงของรัฐ “ในโลกของศิลปะมักมีคำถามว่ามันเป็นของดั้งเดิม (Original) หรือแท้จริง (Authentic) หรือไม่”แน่นอนถ้ามาถามถึงผัดไทยก็ต้องตอบว่าไม่ “หน้าตาของผัดไทยก็คือก๋วยเตี๋ยวผัด” การประกอบสร้างและให้ความหมายโดยใส่ความเป็นชาติเข้าไป อาหารชนิดนี้จึงถูกทำให้เป็นการเมืองและประสบความสำเร็จด้วย

“พอศิลปินตั้งคำถามกับผัดไทยในแง่ความเป็นไทยและชาตินิยมโดยใช้การทำงานศิลปะที่ผ่านกระบวนการแปลทางวัฒนธรรม (Culture Translation) ซึ่งมันน่าสนใจเหมือนกันตอนนี้เราไม่ได้พูดถึงผัดไทยที่อยู่ในเมืองไทยแล้ว พอผัดไทยมันได้ถูกออกไปจากประเทศ ออกไปจากภูมิภาค (Region) เราแล้ว มันได้ไปอยู่ในโลกตะวันตก เวลาเขาทำผัดไทยเขาก็จะเปลี่ยนวัตถุดิบตามสถานที่นั้นๆ และเปลี่ยนอุปกรณ์ด้วย” กฤติยา กล่าว

ผอ.หอศิลป์บ้านจิม ทอมป์สัน กล่าวต่อไปว่า ในอดีตผัดไทยอาจเป็นเครื่องมือของรัฐ เช่น รมรณรงค์ให้ประชาชนบริโภคผัดไทยในยุคที่ข้าวขาดแคลนจึงช่วยบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจได้ แต่ในเวลาต่อมาผัดไทยได้กลายเป็นเครื่องมือของชาวไทยที่อาศัยอยู่ในต่างแดนใช้สร้างความเป็นตัวตนของชาติตั้งแต่ศิลปินไปจนถึงร้านอาหารไทย “ผัดไทยเข้าถึงคนทั่วโลกได้ง่ายเพราะการกินเป็นเรื่องของมนุษย์แม้จะพูดคนละภาษาก็ตาม” อนึ่ง มีศิลปินชาวคิวบาที่ใช้ลูกอมแสดงผลงานศิลปะโดยอธิบายว่าชาวคิวบาอยู่กันอย่างลำบาก แม้แต่เด็กๆ ก็หาลูกอมมากินได้ยาก

อีกด้านหนึ่ง ชาติชาย มุกสง อาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งข้อสังเกตว่า **“จอมพล ป. ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการบริโภคกล้วยเป็นอย่างมาก”** ตั้งแต่เมื่อมีอำนาจในครั้งแรกก็มีการติดตามนโยบายส่งเสริมกล้วยเดี่ยว ช่วงปี 2485-2487 และเมื่อกลับมาใช้อำนาจอีกครั้งในปี 2491 กล้วยเดี่ยวก็ยังเป็นเรื่องที่ถูกให้ความสำคัญเช่นเดิม

ส่วนถั่วงอกที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของกล้วยเดี่ยวเกี่ยวข้องกับ **“โครงการบูรณาการการสร้างอาชีพและสร้างอนามัยให้กับคนไทย”** ในสมัยจอมพล ป. เช่น ส่งเสริมให้ประชาชนปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ ส่งเสริมให้บริโภคไข่ไก่และเนื้อสัตว์ รวมถึงส่งเสริมให้ตั้งร้านกล้วยเดี่ยวซึ่งแม้จะถูกมองว่าเป็นอาหารของชาวจีนหรืออาหารของผู้ใช้แรงงานแต่ก็เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ **“สำหรับผัดไทยนั้นยังไม่มีหลักฐานที่ชี้ชัดว่าเกิดขึ้นสมัยจอมพล ป. จริงหรือไม่”** แต่พบหลักฐานการแยกรหว่าง **“กล้วยเดี่ยวผัด-ผัดไทย”** ในตำราอาหารที่เผยแพร่ในปี 2505

ขณะที่ ผศ.ดร.อาร์งศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ ประธานหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต กล่าวว่า ในทศวรรษ 2490 ที่จอมพล ป. เข้าสู่อำนาจครั้งที่ 2 นั้นมีนโยบายหลายอย่าง เช่น นำพื้นที่ท้องสนามหลวงมาจัดเป็นตลาดนัด ริเริ่มการขายไข่ไก่ราคาถูกตามยุทธศาสตร์ **“เนื้อ-นม-ไข่”** ที่สหรัฐอเมริกา

ไปให้ความรู้ด้านโภชนาการกับญี่ปุ่นในช่วงที่กองทัพสหรัฐฯ เข้าไปจัดระเบียบหลังญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 โดยหวังว่าชาวญี่ปุ่นจะรูปร่างสูงใหญ่ขึ้นกว่าในเวลานั้น **“ผัดไทยใส่ไข่ก็ริเริ่มในยุคเดียวกัน”** เพราะจอมพล ป. ต้องการให้ชาวไทยบริโภคไข่ไก่กันมากๆ

อนึ่ง ช่วงที่ดินแดนไทย (หรือสยามเดิม) อันมีกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลาง ต้องปฏิรูปความเป็นรัฐชาติตามแบบโลกตะวันตก ปัญหาในขณะนั้นคือประชากรที่ชนชั้นนำในกรุงเทพฯ คุณเคยมีเพียงในเขตกรุงเทพฯ-ปริมณฑล ไปจนถึงภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเฉพาะในพื้นที่ที่ปัจจุบันคือ จ.นครราชสีมาเท่านั้น ที่เหลือก็ถูกเรียกกันไปในหลายชื่อ เช่น ภาคเหนือกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนถูกเรียกรวมๆ ว่า ลาว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างถูกเรียกรวมๆ ว่า เขมร นอกจากนี้ยังมีชนเชื้อชาติอื่นที่มามีตั้งรกราก อาทิ จีน แขก ฯลฯ

จึงเกิดคำถาม **“แล้วคนไทยแท้อยู่ที่ไหน”** โดยเฉพาะจากชาวสยามที่มีโอกาสได้ไปศึกษาในทวีปยุโรป เนื่องจากในเวลานั้นอัตลักษณ์ของความเป็นชาติกำลังเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของรัฐบาลต่างๆ ในยุโรปเช่นกัน เช่น เป็นอังกฤษ เป็นฝรั่งเศส เป็นเยอรมนี ฯลฯ ความเปลี่ยนแปลงของสยามเริ่มเห็นในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่ประเทศไทยมีธงไตรรงค์ มีอุดมการณ์ชาติ-ศาสนา-พระมหากษัตริย์ เพื่อเสริมสร้าง **“ชาตินิยม”** หรือความเป็นชาติขึ้น

อาจารย์อาร์งศักดิ์ เล่าต่อไปว่า เมื่อคณะราษฎรเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 ก็ได้รับสืบทอดแนวคิดข้างต้นมาด้วย เห็นได้จาก **“เพลงชาติไทย”** ที่ขึ้นต้นว่า **“ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย”** คือไม่ว่าจะเป็นเผ่าพันธุ์ใดเมื่ออาศัยอยู่บนแผ่นดินไทยก็เป็นชาวไทยทั้งสิ้น **“สิ่งหนึ่งที่รัฐไทยทำได้สำเร็จคือการทำให้คนทั่วประเทศพูดภาษากลาง (กรุงเทพฯ) ได้เหมือนกันหมด”** ไม่ว่าพื้นเพจะเป็นคนเหนือ คนอีสาน คนใต้ คนจีน ฯลฯ ก็ตาม

เช่นเดียวกับ สมฤทธิ ลือชัย นักวิชาการอิสระด้านประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และพุทธศาสนา ซึ่งเป็นผู้ดำเนินรายการเสวนาครั้งนี้ ที่กล่าวเสริมในประเด็น **“กระบวนการทำให้เป็นไทย”** ว่าจะน่าจะเป็นสิ่งที่เด็กต่างจังหวัดคุ้นเคย อาทิ **“อยู่ในโรงเรียนต้องพูดภาษากลางห้ามพูดภาษาถิ่น”** แม้ว่าจะพูดคุยกับเพื่อนนักเรียนด้วยกันก็ทำตามเพื่อสร้างความ เป็นไทย **“ผัดไทยก็น่าจะเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการสร้างความ เป็นชาติ”** รวมถึงเมนูอาหารไทยในต่างประเทศ ก็ยังพบว่า ผัดไทยเป็นเมนูที่ขายดีเป็นอันดับต้นๆ

“เอาเข้าจริงๆ แล้วผัดไทยมันแสดงให้เห็น (Represent) ความเป็นไทยในต่างแดนมากกว่าความเป็นไทยในประเทศเรา เพราะฉะนั้นเวลาไปต่างแดนผัดไทยกลายเป็น

ความเป็นไทยที่สูงมากๆ แล้วก็มีประเด็นน่าสนใจว่ามีปัญหาภายในของเราอีกว่าความเป็นไทยคืออะไร ท่านเห็นไหมเวลาเราแต่งชุดไทยคนจะนุ่งโจงกระเบนกัน ท่านทราบใช่ไหมว่าโจงกระเบนเป็นภาษาเขมร กระเบนแปลว่าหาง โจงแปลว่าผูก ตัวตอนที่แต่งของความเป็นไทยคืออะไร บอกว่าเป็นความหลากหลายถ้าเช่นนั้นก็แสดงว่าเป็นจินตนาการ (Imagine) ขึ้นมาใช้หรือเปล่า” สมฤทธิ์ กล่าว

ปิดท้ายด้วย สิริพจน์ เหล่ามานะเจริญ นักวิชาการอิสระด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ที่กล่าวว่า ไม่ใช่แค่คนไทยด้วยกันที่ถามว่าผัดไทยเป็นอาหารไทยจริงหรือไม่ แม้แต่ในต่างประเทศก็มีคำถามอย่างเดียวกัน เช่น เมื่อประมาณ 2 ปีก่อนมีบทความในต่างประเทศบอกว่าผัดไทยเป็นอาหารจีน ขณะที่ในประเทศไทย ทายาทของจอมพล ป. ก็ยังให้ข้อมูลขัดแย้งกัน ท่านหนึ่งคือ นิตย พิบูลสงคราม ยืนยันว่าจอมพล ป. เป็นคนคิดค้นผัดไทย ในขณะที่อีกท่านหนึ่งคือ จีรวาส ปันยารชุน ปฏิเสธในเรื่องนี้

ข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ เช่น ประยูร อุลุชาฎะ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (จิตรกรรม) ซึ่งเป็นนักเขียนเจ้าของนามปากกา “น.ณ ปากน้ำ” เคยบรรยายไว้ในงานเขียนชิ้นหนึ่งว่า “ผัดไทยเป็นอาหารที่ผลิตขึ้นเพื่อสนองนโยบายชาตินิยมของจอมพล ป.” เช่น ดังชื่อว่าผัดไทยที่สอดคล้องกับชื่อประเทศไทยที่เพิ่งเปลี่ยนชื่อมาจากสยามในเวลานั้น (ปี 2482) แต่ก็ไม่พบว่านักเขียนท่านนี้ใช้ข้อมูลใดอ้างอิง หรือแม้แต่ตำนาน “เชลล์ชวนชิม” ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ ก็เคยกล่าวในรายการของท่านว่า จอมพล ป. ให้ความสำคัญกับก๋วยเตี๋ยว ต้นกำเนิดผัดไทยจึงยังไม่มีข้อสรุปที่แน่ชัด

“คำปราศรัยของจอมพล ป. เมื่อ 7 พ.ย. 2485 ซึ่งเป็นปีที่น้ำท่วม ถ้าใครจำได้ 7 พ.ย. 2560 กูเกิ้ล (Google-เว็บไซต์ค้นหาข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต) เขียนว่าสุขสันต์วันเกิด (Happy Birthday) ผัดไทยครบรอบ 75 ปี นี่มันความเชื่อไม่ใช่แค่ไทยแล้วนะ ทั้งโลกเข้าใจว่าผัดไทยเป็นอาหารที่มีวันเกิด เขาเอามาจากไหน ทุกคนก็จะคิดว่าจอมพล ป. คิดผัดไทยขึ้นโดยอ้างคำปราศรัยอันนี้..อยากให้คนกินก๋วยเตี๋ยวให้ทั่วกัน ก๋วยเตี๋ยวมีประโยชน์ต่อร่างกาย มีรสเปรี้ยว เค็มหวาน พร้อมทำได้เอาในประเทศไทย ทุกอย่างราคาถูกลงมาได้สะดวกและอร่อยด้วย

ถ้าพี่น้องชาวไทยกินก๋วยเตี๋ยวคนละ 1 ชาม ชามละ 5 สตางค์ วันหนึ่งจะมีคนกินก๋วยเตี๋ยว 18 ล้านชาม ตกลงวันหนึ่งเงินค่าก๋วยเตี๋ยวของชาติไทย 1 วัน 90 ล้านสตางค์เท่ากับ 9 แสนบาท เป็นจำนวนเงินหมุนเวียนมากพอใช้เงิน 9 แสนบาททุกวันนี้ไหลออกสู่มือชาวไร่ชาวนาชาวทะเล โดยทั่วกันไม่ตกไปถึงมือใคร มี 1 บาทที่ซื้อก๋วยเตี๋ยวได้เสมอไม่ใช่ซื้ออะไรไม่ได้เลยทุกวันนี้ ซึ่งเท่ากับไม่มีประโยชน์เต็มที่ในค่าของเงินมันเอง..สรุปจอมพล ป. พูดเรื่องก๋วยเตี๋ยวหรือพูดเรื่องเศรษฐกิจชาติ” สิริพจน์ กล่าว

บทสรุปในเบื้องต้น สิริพจน์ เห็นว่า “จอมพล ป. ให้ความสำคัญกับก๋วยเตี๋ยวในแง่เศรษฐกิจ” ซึ่งเมื่อเทียบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจในปี 2482 ที่เน้นการทำสวนครัวและการเลี้ยงสัตว์ จากนั้นก็มีบทความในหนังสือพิมพ์ยุคเดียวกันบรรยายว่า “หากการบริโภคก๋วยเตี๋ยวได้รับความนิยมจะทำให้มีอาชีพแตกแขนงออกไปหลากหลาย” เช่น ปลุกถั่วแระ ถั่วลิสง ผักกาด ต้นหอม เป็นประโยชน์ทั้งภาคเกษตรและภาคประมง เพราะก๋วยเตี๋ยวใส่ได้ทั้งเนื้อหมูและปลาหมึก อีกทั้งยังต้องใช้เครื่องปรุงอย่างน้ำส้มสายชูและพริกจำนวนมาก

ถึงกระนั้น “ก๋วยเตี๋ยวไทยใส่ถั่วแระในขณะที่ก๋วยเต๋วจีนไม่ใส่” ซึ่งคล้ายกับวิธีการทำอาหารของอิตาลี “ชาวอิตาลีนิยมใส่มะเขือเทศในอาหาร” ในอดีตชาวอิตาลีไม่เชื่อเทศเป็นอาหารหมู กระทั่งในยุคของ เบนโต มุสโสลินี ผู้นำเผด็จการที่ปกครองอิตาลีในยุคเดียวกับที่จอมพล ป. ปกครองไทย และทั้ง 2 ประเทศเวลานั้นต่างก็ประสบภาวะข้าวยากหมากแพงในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เหมือนกัน ชาวอิตาลีก็เริ่มนำมะเขือเทศมาใส่ในอาหารของคน

งานวิจัยอีกชิ้นคือ “วัฒนธรรมอาหารไทย : การบริโภคอาหารของคนไทยภาคกลางก่อนปี พ.ศ. 2498” ผลงานของ รติวัลย์ วัฒนสิน เคยแพร่ในปี 2559 ใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้สูงวัยอายุ 66 ปีขึ้นไปจำนวน 89 คน ที่อาศัยอยู่ใน 5 จังหวัดคือกรุงเทพฯ พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี นครสวรรค์ และพิษณุโลก กว่าครึ่งให้ข้อมูลตรงกันว่า “แม้จะมีอาหารชื่อผัดไทยแต่ก็ไม่ใช่เมนูยอดนิยมของคนยุคนั้น” ก๋วยเต๋วจีนนิยมคือต้มจืดและต้มยำใส่หมูสับหรือหมูหันเป็นชิ้นๆ

“ผัดไทย” จึงยังคงเป็นปริศนาจนถึงต่อไปว่าตกลงแล้วมีที่มาอย่างไรกันแน่?